RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Första Kammaren. N:o 26.

Onsdagen den 23 april, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Fortsattes behandlingen af lagutskottets utlåtande n:o 44, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen och till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen för krigsmagten den 7 oktober 1881 än äfven väckta motioner om ändring i strafflagen.

1 punkten.

Utskottets förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.)

2 kap. 19 §.

Herr Bergström: För min del yrkar jag godkännande af den nu föredragna paragrafen, men tillåter mig derjemte föreslå, att Första Kammaren ville i sammanhang med nämnda godkännande besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t af innehåll, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, dels huruvida icke stadgandet i kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 om god frejd såsom vilkor för idkande af handel, handtverk eller annat yrke må kunna upphäfvas, dels ock om och i hvad mån enahanda vilkor, der det förekommer i andra författningar rörande näringslifvet, må kunna borttagas.

Såsom kammaren behagade erinra sig, framhölls under diskussionen på förmiddagen af åtskilliga talare såsom en af de menligaste följderna deraf, att förlust af medborgerligt förtroende ådömdes, det förhållande, att den dömde sedermera hade svårt att ärligen försörja sig. För att nu taga några exempel till bekräftande af detta, vill

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

jag nämna, att, om en handtverkare, som drifver sin rörelse med biträden, gör sig skyldig till brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, denne, när han efter utståndet straff återvänder till sitt hem, ej får idka rörelsen i samma utsträckning som förut, utan nedsjunker till hvad man kallar en »sjelfförsörjare», d. v. s. han får icke idka handtverket annorledes än med hustru och hemmavarande barn. Är han åter handlande, får han alldeles icke fortsätta med detta yrke, sedan han kommit tillbaka efter utståndet straff, ty för öppnande af handel fordras ovilkorligen att ega god frejd. Detta förefaller något besynnerligt, då man betänker, att i fråga om jordbruksnäringen ingenting dylikt är i lag stadgadt. Kan en till förlust af medborgerligt förtroende dömd person få ett jordarrende, till och med om det är mycket stort, så är hans vanfrejd icke något hinder för honom att utöfva denna näring. Han får dervid anlita så många biträden som helst. Ännu mera gäller detta, om han sjelf är egare till egendomen. Skulle det inträffa, att en stor egendomsherre gjorde sig skyldig till brott, som medförde förlust af medborgerligt förtroende, så vore han vid återkomsten hem efter utståndet straff berättigad att sköta sin egendom och alla de affärer, som medfölja innehafvandet af en stor egendom.

Jag tror, för min del, att den nu föreslagna skrifvelsen är ett af de botemedel, hvarigenom man kan försöka minska de menliga följder, som förmenas uppkomma af kamrarnas beslut att fortfarande behålla förlust af medborgerligt förtroende såsom straffpåföljd, och på denna grund tager jag mig friheten föreslå, att kammaren i sammanhang med antagandet af 2 kap. 19 § också ville besluta en sådan skrifvelse. I afseende härpå vill jag nämna, att äfven Andra Kammaren gillat den nu föredragna 19 § samt beslutat en skrifvelse till Konungen af det innehåll, som jag i början af mitt anförande omnämnt, ehuru med ett tillägg, som är obetydligt, men som jag, för min del, önskar att denna kammare icke måtte tillfoga.

Herr Wieselgren: Jag ber att till alla delar få instämma i den föregående talarens yrkande. Jag gör det särskildt derför, att det ganska ofta har visat sig vara förenadt med stora svårigheter att skaffa frigifna fångar arbete tillsammans med andra arbetare. Det enda sättet att kunna hålla dem uppe har varit att sätta dem i den ställningen, att de kunnat öppna någon rörelse för sig sjelfva, något handtverk med biträde af andra personer eller någon liten handel. Det har nu visserligen i åtskilliga fall under åratal gått för sig, men alltid med den ohyggliga risken, att, om någon velat störta dem, detta kunnat ske i en handvändning. Synnerligen upprörande har varit hvad väl icke så sällan inträffat, nemligen att fångar, hvilka under sin fängelsetid gjort bekantskap med dem, efter frigifningen letat sig väg till dessa, som genom ett ärligt och godt uppförande förskaffat sig en i deras förhållanden ganska god ställning, och under hot att yppa det de sakna god frejd, afpressat dem penningar.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen.
(Forts.)

Jag tror således, att det är en mycket vigtig fråga, som här föreligger. Och den skall kunna få en verkligt *lycklig* lösning, i fall Kongl. Maj:t aktar på den nu föreslagna skrifvelsen, hvars aflåtande äfven jag anhåller att kammaren måtte bifalla.

Herr Claëson: Såsom jag redan förut tillkännagifvit, vill jag icke, att trycket af förlust af medborgerligt förtroende skall kännas hårdare än nödvändigt är. Men jag har inom utskottet icke kunnat biträda detta skrifvelseförslag, utan varit af samma mening, som delats af utskottets majoritet, och mot hvilken blott två reservationer förekommit, emedan jag ansett, dels att det är ett jemförelsevis ringa antal af vanfrejdade personer, som äro i tillfälle att idka handel och handtverk i större skala än redan nu är dem tillåtet, dels ock att det kan vara äfventyrligt att under en tid, då så mycket svek och oärlighet ändock råder i handel och vandel, stadga att de, med hvilka allmänheten har affärer, icke behöfva ega god frejd. Det är ju naturligt att den, som eger ett jordagods eller hvilken annan förmögenhet som helst, ej skall kunna af vanfrejden hindras att handhafva och sköta sin egendom. Men att såsom handlande eller handtverkare i större skala betjena allmänheten och icke vara välfrejdad, det synes mig äfventyrligt och föga jemförligt med det nyssnämnda förhållandet, hvarför jag yrkar afslag å det ifrågasatta skrifvelseförslaget.

Herr Stråle: Jag delar icke den sist ärade talarens åsigt i denna fråga. Tvärtom är det antagligt, att, om de bestämmelser, som skrifvelseförslaget afser, komma till stånd, de skola bidraga att förminska den nu allmänt rådande kärlekslösheten mot de till vanfrejd dömde. Jag föreställer mig, att, om t. ex. en till förlust af medborgerligt förtroende dömd handtverkare efter utståndet fängelsestraff får utöfva sin rörelse såsom förut, den nu gängse obenägenheten hos tjenstfolk och arbetare att tjena tillsammans med straffad person skall minskas.

På denna grund tillstyrker jag bifall till den nu föreslagna skrifvelsen.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Bergström*, att kammaren skulle besluta godkänna paragrafen och i sammanhang dermed att aflåta till Konungen en skrifvelse med det innehåll, som föreslagits af herr Lilienberg i hans vid denna paragraf afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till herr Bergströms förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

4 kap. 11 §.

Herr Unger, Magnus: Det är ett för vår lagstiftning alldeles nytt stadgande, detta i föreslagna andra punkten af 11 § 4 kap.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

strafflagen inrymda stadgande om s. k. återfallspreskription, men enligt mitt förmenande kan denna nyhet ingalunda anses utgöra något lyckligt grepp för strafflagen, och detta så mycket mindre, som föreskrifterna derom äro otydliga och ofullständiga.

Enligt hvad lagutskottet dekreterat skall stadgandet att om vid den tid, då nytt brott begås, tio år förflutit sedan straffet för förra brottet blef till fullo verkställdt, *icke till särskildt straff för återfall dömas*, så tolkas och förstås, att den, som t. ex. förut varit straffad för tre resor stöld, skall, under nämnda förutsättning, vid återfall dömas till ansvar för *första* resan och icke för *tredje* resan stöld.

Jag vill icke tvista med lagutskottet angående rigtigheten af sådan tillämpning af det här ifrågavarande stadgandet om återfallspreskriptionen, utan jag vill antaga densamma för god, men jag kan ej underlåta fästa uppmärksamheten derå, att lagstadgandet dock är *otydligt*, i ty att man af ordställningen icke kan finna säker ledning för bestämmande, huruvida *alla* förut ådömda återfallsstraffen skola efter tio år vara preskriberade eller icke — d. v. s. huruvida detta stadgande, tillämpadt på ofvan angifna fall, skulle föranleda till den återfallne brottslingens fällande till ansvar för *första*, eller för tredje resan stöld.

Det är att befara, det denna otydlighet i framtiden skall komma att föranleda olika tolkning och tillämpning af det nya lagbudet, som alltså, för undanrödjande af anmärkta tvetydigheten, väl tarfvade ett förtydligande.

Ofullständigt är det nya lagbudet också, nemligen derutinnan att det angående de förhållanden, under hvilka de tio åren skola hafva för brottslingen förlupit, om han skall få tillgodonjuta återfallspreskription, icke innefattar andra bestämmelser, än att han ej skall under tiden begått eller undergått bestraffning för *vanfrejdande* brott. Han kan sålunda få åtnjuta återfallspreskriptionen, fastän han under dessa tio år begått och straffats för hvarjehanda andra brott — ja till och med om han för gröfre, icke vanfrejdande brott, t. ex. dråp, suttit häktad alla tio åren och sålunda varit urståndsatt att under tiden återfalla i brott, för hvilket han borde undergå iterationsstraff. Under sådana och andra likartade förhållanden synes preskription af återfallsstraff ej böra ifrågakomma, men derom saknas i föreslagna lagbudet erforderliga föreskrifter.

Med hänsyn till hvad jag sålunda haft att emot ifrågavarande lagförslag erinra, kunde väl giltig anledning förefinnas att påyrka återremiss, i syfte att få detsamma förtydligadt och fullständigadt, men vid förhållande att, enligt mitt förmenande, skäl ej blifvit anförda, som synas böra föranleda införande af denna för vår lagstiftning nya institution, anser jag mig böra yrka rent afslag å den nu föredragna paragrafen.

Lagberedningen har såsom skäl för återfallspreskriptionen anfört, hurusom det låge i sakens natur, att intrycket af en undergången bestraffning småningom försvagades, och om vid återfall en längre tid förflutit efter förra bestraffningen, hade man följaktligen

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

ej samma skäl som eljest, till det antagande att det vanliga straffet icke skulle göra tillbörlig verkan. Ja — detta må i och för sig vara sant, men det bevisar dock icke, hvad lagberedningen dermed velat bevisa, ty om ock efter tio års förlopp samma skäl, som eljest, icke förefinnes till det antagandet, att *det vanliga straffet* icke skall göra tillbörlig verkan, så innefattar detta likväl icke skäl till det antagandet, att en för tre resor stöld straffad tjuf, som icke ens i sin ungdom låtit sig rättas af undergångna straff för första resan och för andra resan stöld, skall, sedan han kommit så långt in på brottets bana, att han begått fyra resor stöld, låta sig rättas af bestraffning ännu en gång för *första resan*. På sin höjd skulle omförmälda förutsättning kunna föranleda till den slutledning, att det för honom sist använda vanliga straffet, nemligen för *tredje* resan, skulle göra tillbörlig verkan.

Detta lagberedningens skäl för återfallspreskriptionen är följaktligen icke väl hållbart, och alldeles ohållbart är det vid sådan tolkning af lagbudet, som lagutskottet fastslagit.

Lagberedningens yttrande, att förslaget framställes »*efter utländske lagars föredöme*», är kanske också ämnadt att utgöra ett skäl för detsamma, men för min del kan jag så mycket mindre tillerkänna detta skäl någon giltighet, som likartade stadganden i utländska lagar, så vidt jag har mig bekant, ännu icke varit så länge tillämpade, att någon verkan deraf hittills kunnat förspörjas, eller någon erfarenhet derifrån hemtas.

Enligt mitt förmenande är alltså giltigt skäl ej anfördt för införande i strafflagen af något stadgande om återfallspreskription och jag anser för öfrigt stadgandet derom *olämpligt* och *obehöfligt*.

Olämpligt — dels emedan svårighet möter att bestämma och kunna väl tillämpa föreskrifter, hvarigenom må vinnas utredning derom, att det varit moralisk förbättring och icke endast yttre, af den brottsliges vilja oberoende förhållanden, som vållat återfalls fördröjande öfver tio år, dels äfven emedan borttagande eller förminskande af straffhotet måhända i ett eller annat fall kan vålla återfall i brott, med afseende å hvilket mången svag brottsling eljest kunnat motstå frestelsen till återfall — en frestelse, som han, sedan straffnedsättning eger rum, har svårare att emotstå.

Då jag talar om straffhot, beder jag dervid ej varda ansedd såsom anhängare af afskräckningsteorien, ty utan att hylla den teorien kan man dock medgifva, att straffhotet i någon mån kan bidraga att skydda staten mot brott.

Obehöfligt är detta föreslagna stadgande ock, sedan straffminima vid de itererade tjufnadsbrotten, på sätt som nu skett, blifvit så nedsatta, att återfallsstraffen efter omständigheterna kunna utan någon föreskrift om återfallspreskription sättas tillräckligt lågt, i hvilket afseende jag jemväl åberopar afgifvet yttrande af ett justitieråd, som deltagit i det föreliggande förslagets granskning.

Men — säger man — det är dock något vackert och tilltalande deri, att äfven staten vid utöfvande af sin straffrätt kan, likasom enskilde målsegare, glömma och förlåta.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.)

Staten, mine herrar, förtörnas icke, hämnas icke och vedergäller icke vid utöfvande af sin straffrätt och har följaktligen icke någon förlåtelse att lemna eller något med förlåtelse att skaffa, utan staten söker endast skydda sig, och det är statens rätt och pligt att skydda sig och sina samhällsmedlemmar mot rättsviolationer, som är enda och rätta grunden för statens straffrätt.

Men att staten icke väl skulle kunna, så som sig bör, skydda sig mot itererade brott, derest det här ifrågavarande nya stadgandet blefve lag, tror jag mig, genom hvad jag redan anfört, hafva visat, och jag finner mig på grund deraf, herr grefve och talman, hafva giltiga skäl för mitt yrkande om afslag å den nu föredragne 11 § 4 kap. strafflagen.

Herr Annerstedt: Den föregående talaren har redan redogjort för de motiv, nya lagberedningen anfört för det nu föreslagna stadgandet. Dessa motiv gå i hufvudsak ut derpå, att, efter det en lång tid förflutit, sedan ett föregående brott blifvit bestraffadt, och under denna tid intet återfall egt rum, det skäl bortfallit, som eljest föranledt att förbrytaren skulle strängare bestraffas än första gången. Grunden till det strängare straffet vid återfall synes mig i korthet kunna uttryckas så, att lagstiftaren och samhället anse, att den, som såsom en vana utöfvar en viss art af förbrytelser, behöfver ett strängare straff för att röna den inverkan af straffet, som är straffets ändamål. Har nu en längre tid förflutit från det förra brottet, bortfaller antagandet att den nya förbrytelsen begicks såsom en vaneförbrytelse. Erfarenheten vitsordar ock, att, då en person i sin ungdom begått ett brott, t. ex. tjufnadsbrott, och derefter under förloppet af en lång tid förhållit sig väl, innan han återfallit, tillämpningen af iterationsstraffet i allmänhet betraktas såsom alltför strängt. Under den tid, som närmast föregick affattandet af lagberedningens förslag, hade sådana fall inträffat, och lagberedningen hade derför osökt anledning att taga under ompröfning huru vida icke för dylika fall straffet kunde stanna vid det för första resan stadgade. Den omständighet att straffminima blifvit i 7 § 20 kap. sänkta synes mig icke utgöra tillräcklig anledning att utesluta sista stycket i förevarande paragraf, enär äfven med dessa minima vid iteration fall kunna inträffa, då nödvändigheten af att tillämpa iterationsstraffet torde medföra för stor stränghet. Om man antager, att en person i sin ungdom blifvit straffad för första resan stöld och derefter under en tid af 20, 30 eller 40 år förhållit sig väl, men sedermera begår ett ringa snatteri, skulle, om man tillämpar 7 § i 20 kap., personen i fråga bli dömd, icke för snatteri, utan för andra resan stöld, ehuru man med skäl kan ifrågasätta, om icke ett snatteristraff för en dylik förseelse varit fullt tillräckligt. Jag tror att erfarenheten bekräftat, att fall förekommit, då omständigheterna verkligen varit sådana, att straffet här icke stått i rättvist förhållande till brottet. För sådana fall är följaktligen det minimum, som omtalas i 7 § 20 kap., icke tillräckligt lågt. Naturligtvis blir missförhållandet ännu mera i ögonen

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

fallande, om man antager, att två eller tre iterationsstraff blifvit på den ifrågavarande personen i hans ungdom tillämpade.

Det är visserligen sant, hvad den föregående talaren yttrade, att staten icke har att förlåta eller vredgas, utan att staten endast har att använda sådana straff, som den anser behöfliga för att inverka på den brottsliga viljan, så att den icke vidare träder i kollision med statens lagar. Men äfven med denna princip för straffrätten är det gifvet, att staten icke är berättigad att använda strängare straff än under förhanden varande förhållanden kunna antagas vara tillräckliga för att vinna det med straffen åsyftade ändamålet. Och enligt mitt förmenande, har det motiv, som af lagberedningen blifvit åberopadt, icke blifvit vederlagdt, nemligen att har en lång tidsperiod förflutit mellan det föregående straffet och det nya brottet, kan man icke vara berättigad att a priori antaga, att det nya brottet ovilkorligen behöfver beläggas med iterationsstraff. Den latitud, som lagen stadgar för första resan tjufnadsbrott, är så rymlig, att domaren inom densamma har utrymme att bestämma ett straff, som, oaktadt det är för första resan, kan antagas vara tillräckligt för att i dylika fall uppnå det ändamål, som staten med straffet åsyftar.

Den bestämmelse, som i lagberedningens förslag upptagits, har i den kongl. propositionen blifvit skärpt så till vida, att, då lagberedningen föreslagit, att tio år skulle hafva förflutit mellan det brott, som var grunden dertill, att iterationsstraff skulle komma till användning, och den nya förbrytelsen, Kongl. Maj:t dertill gjort det tillägg, att den ifrågavarande personen tillika under de tio år, hvilka närmast föregått återfallet, förhållit sig väl i så måtto, att han under nämnda tid icke föröfvat brott, som i lag är belagdt med förlust af medborgerligt förtroende, eller för sådant brott undergått bestraffning. Fordringen att det brott, som skall utesluta tillämpningen af återfallspreskriptionen, skall vara sådant, att det medför förlust af medborgerligt förtroende, synes mig alldeles nödvändig att upprätthålla för att vinna det mål, som med stadgandet åsyftas. Har nemligen en person i fråga om egentliga brott förhållit sig väl under senast förflutna tio år, torde det icke vara rigtigt, att en ringa försummelse, hvarigenom han ådragit sig straff enligt någon ordningsstadga, skulle föranleda dertill, att då han å nyo begår brott, i lagen belagdt med iterationsstraff, återfallspreskriptionen icke finge med afseende å honom ega tillämpning. Vid sådant förhållande synes Kongl. Maj:ts förslag hafva stält fordringarna på välförhållandet på det sätt, som erfordras för vinnande af det ändamål, som åsyftas.

På dessa skäl anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts af lagutskottet tillstyrkta förslag.

Herr Carlborg: Den princip, som i 11 § andra mom. af 4 kap. uttalas, att en brottsling, som en längre tid efter utståndet straff afhållit sig från brott, icke skall vid återfall dömas till strängare straff än han förut undergått, har förefallit mig synner-

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straflagen. (Forts.)

ligen tilltalande. Men, enligt min åsigt, har dock utskottet i likhet med Kongl. Maj:t icke formulerat detta tillägg så, som det borde formuleras. Jag tror nemligen, att utskottet gått väl långt, då det för tillgodonjutandet af den ifrågasatta friheten från förhöjning af straff vid iteration af brott icke föreslagit annat undantag, än att den tilltalade icke skall hafva gjort sig förfallen till ansvar för brott, som medfört förlust af medborgerligt förtroende. En föregående talare har redan påpekat, huru det skulle kunna vara möjligt, att en person dömts för dråp och suttit häktad i tio år och således icke varit i tillfälle att begå något förnyadt tjufnadsbrott, hvilket här egentligen afses. I sådant fall borde väl icke den strafflindring, som momentet afser, komma brottslingen till godo. Enligt mitt förmenande, hade derför i detta moment bort begagnas ungefär samma ordalag, som Kongl. Maj:t använder, då en lifstidsfånge erhåller nåd, dervid i utslaget brukar stå, om jag rätt minnes, att han benådas, med vilkor att, så snart han åter förgriper sig mot person eller egendom, han skall fortsätta det honom ådömda lifstidsarbetet. Jag skulle således vilja tillerkänna en brottsling, som begått förnyadt brott, befrielse från förhöjdt straff, endast under den förutsättning, att han under en längre tidrymd, t. ex. 10 år, icke begått något brott af hvad slag som helst.

För att få momentet omredigeradt i detta syfte, tillåter jag mig yrka återremiss af den nu föredragna paragrafen.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de derunder framstälda yrkandena propositioner, först på godkännande af förevarande paragraf, vidare derpå att densamma skulle visas åter till utskottet samt slutligen på förkastande af paragrafen; och förklarades den förstnämnda propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

21 kap. 1—3, 9 och 10 §§, 22 kap. 1, 2, 6, 9—11, 13, 14, 16, 18 och 19 §§.

Godkändes.

22 kap. 21 §.

Herr Bergström: Såsom bekant, särskiljer vår nu gällande lag, hvad angår rättighet att anställa åtal, mellan brott, hvilka falla under åklagarens sjelfständiga åtal, brott, hvilka få åtalas endast af målseganden, och slutligen sådana brott, hvilka icke få af allmän åklagare åtalas, med mindre de angifvas af målseganden. I förbigående vill jag nämna, att det bland våra rättslärde råder tvist derom, huru vida åklagaren är skyldig, att, på angifvelse af målseganden, åtala ett brott eller icke. Att han på grund af en vanlig angifvares anmälan icke är pligtig att åtala ett brott, derom äro alla ense, ty han kan derigenom råka mycket illa ut. Han kan nemligen råka ut för rekonventionstalan. För min del anser

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

jag detsamma gälla hvad angår angifvelse af målseganden och att således en åklagare har full rättighet att pröfva sannolikheten af angifvelsens rigtighet. Detta blott i förbigående.

Nu förekomma i detta kapitel tre slag af brott, hvilka jag skall be att få nämna. Det ena består deri, att man »uppsåtligen, till förfång för annans rätt, förstör eller gör obrukbara de handlingar, hvarå den sig grundar». Detta brott och straffet derför förekommer i 2 § 4 mom. Vidare förekommer ett annat brott i 11 §: »Förfalskar man, svikligen förbyter, försnillar eller eljest uppsåtligen förskingrar annans gods, det man i besittning hafver, straffes med böter eller fängelse». I 14 § förekommer slutligen det tredje slaget af brott: »Går fullmägtig i sak, den honom betrodd är, svikligen hufvudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot hufvudman; vare lag som i 13 § sägs». Den nu gällande lagen bestämmer, att dessa tre slag af brott icke få åtalas af någon annan än målseganden. Regeringens proposition afviker från den gällande lagen i så måtto, att deri föreslås, att åklagaren skall, på angifvelse af målseganden, få åtala dessa tre brott. Regeringens proposition i detta fall öfverensstämmer med nya lagberedningens förslag och såsom skäl till denna förändring har lagberedningen uppgifvit, att »då giltig grund ej synes förefinnas att förmena en förorättad målsegande allmän åklagares bistånd vid beifrande af de i nya 4 mom. af 2 § samt i 11 och 14 §§ omförmälda förbrytelser, har beredningen ansett dessa förbrytelser böra få af allmän åklagare efter angifvelse åtalas». Jag är af alldeles samma mening som lagberedningen och anser, att dessa förbrytelser äro af så pass grof beskaffenhet, att målseganden väl må hafva rättighet att, der han finner sig icke mägta ensam utföra åtal, anlita åklagarens biträde och för sådant ändamål göra angifvelse hos denne. Jag kan icke se någon våda af att gilla det förslag till ändring i den gällande lagen, som är framställdt i regeringens proposition. Tvärt om ser jag en fördel deri.

Jag skall på dessa grunder yrka, att kammaren ville, med afslag å utskottets hemställan i denna del, bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Hasselrot: På sätt lagutskottets ordförande anmärkte, finnes det, beträffande åtalsrätten, tre kategorier af brott. Den första omfattar de gröfre brotten, hvilka skola åtalas af allmän åklagare å tjenstens vägnar. Den andra kategorien utgöres af sådana brott, som väl i någon mån anses lædera staten men hufvudsakligen den enskilde, angående hvilka brott den enskilde har rätt att anlita allmän åklagares hjelp. Det tredje slaget af förbrytelser är af sådan beskaffenhet, att det anses uteslutande lædera den enskilde, och om hvilka den enskilde ensam eger föra talan. Gränserna mellan dessa olika kategorier af brott kunna icke skarpt uppdragas efter några principiella grunder, utan måste dessa gränser

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.)

bestämmas, mer eller mindre, efter tycke och smak. I nu gällande lag och i det kapitel, hvarom nu handlas, är det åtta smärre bedrägeriförbrytelser, som lagen anser vara af beskaffenhet att blott lædera enskild mans rätt och hvilka sålunda få åtalas endast af målseganden. Nu föreslår nya lagberedningen och med denna äfven Kongl. Maj:t, att utaf dessa åtta förbrytelser skola tre förflyttas från den sista till den andra kategorien, d. v. s. de skulle få åtalas af åklagare efter angifvelse af målseganden. Dessa förbrytelser äro, såsom lagutskottets ordförande påpekade, i korthet rubricerade, att förstöra eller göra obrukbara handlingar, på hvilka annans rätt sig grundar, att förskingra eller försnilla annans gods, som man i besittning hafver, och att ombud eller syssloman missbrukar sin hufvudmans förtroende. För min del får jag säga, att jag står på den nuvarande lagens ståndpunkt. Jag kan icke se annat än att dessa förbrytelser uteslutande lædera den enskildes rätt och icke statens. Jag skall be, att, till jemförelse derutinnan, få åberopa beskaffenheten af några utaf de förbrytelser, som Kongl. Maj:t låter qvarstå i den sista kategorien. Ett af dessa är, om man genom origtigt namn eller stånd bedrager qvinna till äktenskapsaftal. En annan är, om man emot bättre vetande, nekar sin hand eller förskrifning, och en tredje sådan förbrytelse är, om man tager falskeligen åter pant, som annan har erhållit. För min del får jag säga, att, om jag skulle blifva ställd i valet emellan hvilka förbrytelser jag skulle öfverflytta från den sista till den mellersta kategorien, skulle jag snarare välja de tre, hvilka jag nu nämnt, men som enligt Kongl. Maj:ts förslag, skola stå qvar på den ståndpunkt, att de endast få åtalas af målseganden, än de af Kongl. Maj:t föreslagna. En sådan rubbning af de nuvarande förhållandena, som föreslagits, synes mig sålunda icke vara af förhållandena påkallad, och jag är lycklig nog att för denna min mening kunna åberopa högsta domstolens pluralitet, som också afstyrkt den föreslagna förändringen. Nu kan emellertid någon säga: hvilka olägenheter följa deraf, att en enskild person får rätt att till utförande af sin talan påkalla allmän åklagares bistånd? Jo, svarar jag, deraf kunna följa ganska stora olägenheter. Det är ju alldeles gifvet, att en person, som sjelf skall utföra sitt mål, i allmänhet väl ser sig före, innan han anställer rättegång och gör sig reda för, huru vida han har sådan bevisning, att det finnes någon sannolikhet för, att han skall kunna vinna sitt mål. Får han deremot rätt att, när han känner sig mer eller mindre förfördelad eller förnärmad, anlita allmänna åklagaren och kasta på statsverket kostnaden för rättegångens utförande, så befarar jag, att detta skulle icke endast fördubbla utan helt säkert mångdubbla rättegångarne samt i många fall föranleda dertill, att personer blefve trakasserade genom obetänksamma angifvelser och obehöriga åtal, hvilket ju icke kan vara önskligt.

Afgörandet af denna fråga beror, så vidt jag förstår, på en hvars omdöme beträffande de ifrågavarande förbrytelsernas beskaffenhet. Då kammaren härutinnan skall döma, har kammaren, om kammaren derå vill fästa något afseende, flera auktoriteter att välja på.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

På den ena sidan stå: den nu gällande lagen, högsta domstolens majoritet och lagutskottets pluralitet; på den andra sidan: lagberedningen, justitieministern och lagutskottets ärade ordförande. För min del tror jag, att man har all anledning att ställa sig på den nuvarande lagens ståndpunkt.

Jag tillåter mig derför yrka bifall till lagutskottets förslag.

Herr Annerstedt: Jag kan icke instämma med den siste talaren, då han sade, att det egentligen är tycket, som skulle bestämma, huru vida en utsträckning af åtalsrätten i de fall, som här äro i fråga, bör ega rum eller icke. Enligt min tanke är detta i väsentlig mån beroende af det beslut, som vid detta kapitel kammaren redan fattat. Jag vill fästa uppmärksamheten på att genom kammarens beslut, strafflatituden i 11 och 14 §§ i detta kapitel hafva fått en större utsträckning än i hittills gällande lag, der straffet är endast böter eller fängelse. I följd af de fattade besluten skall straffarbete i två år i nämnda paragrafer blifva latitudens maximum. Vidtager man en sådan förändring, synes detta innebära ett erkännande deraf, att dessa brott — förskingring, försnillning och trolöshet mot hufvudman — verkligen äro af den beskaffenhet, att det för samhället är af en icke oväsentlig betydelse, att dylika brott, hvilka icke äro så sällsynta i vår tid, blifva straffade och straffade med tillbörlig kraft. Det är denna synpunkt, som, enligt mitt förmenande, i första rummet talar för rigtigheten af den utaf Kongl. Maj:t i fråga satta ändringen i 21 §.

I samma syfte kan äfven åberopas ett länge kändt behof. Det är, såsom man finner, icke alltid så lätt att uppdraga gränsen emellan försnillning eller förskingring och andra egendomsbrott. Det har också i praxis visat sig, att, sedan en angifvelse blifvit gjord till allmänna åklagaren om ett tillgrepp af ganska allvarlig beskaffenhet, vid undersökningens afslutande, till följd af det förhållande, i hvilket personen i fråga stått till målseganden, gerningen blifvit rubricerad såsom förskingring, oaktadt den från början antogs falla under 20 kapitlet. Det är i sådana fall för rättskänslan ganska stötande att genom utslaget erhålla upplysning, att personen i fråga blifver straffri, derför att åtal å brottet icke må af allmän åklagare utföras, äfven om angifvelse af målseganden skett, och ett fortfarande af ett dylikt förhållande synes mig icke väl stå tillsammans med den omsorg om rättssäkerhetens upprätthållande, som åligger staten. Härför synes mig den af den föregående talaren åberopade ökade kostnaden för staten böra stå tillbaka, och det torde dessutom kunna i fråga sättas, om dessa ökade kostnader verkligen blifva så betydliga. Det är, såsom den förste talaren redan påpekat, icke åklagarens skyldighet att utan sofring utföra alla de åtal, som af målsegande till honom anmälas. Detta är åtminstone min åsigt. Att denna uppfattning kan hafva skäl för sig, derpå vill jag åberopa det förhållande, att i det förslag till ändrade bestämmelser i fråga om den förberedande undersökningen, som var före vid riksdagen för några år sedan, men då icke ledde

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

till något resultat, denna grundsats var tydligt uttalad och att man, vid detta uttalande, utgick derifrån, att dermed icke stadgades något nytt, utan endast förtydligades ett förhållande, som förut egt rum.

En annan omständighet, torde dessutom komma att leda dertill, att obefogade åtal icke blifva så allmänna, som man säger sig befara; den nemligen, att den målsegande, som gör angifvelsen, icke gör detta utan fara för sig sjelf. Kan han icke visa sannolika skäl för angifvelsen, blir han, såsom kändt är, straffad i rekonventionsväg. Under sådana förhållanden torde en sådan tillökning i brottmålsprocesser, som afse förskingring, försnillning och trolöshet mot hufvudman, icke vara att befara, att densamma bör afhålla ifrån vidtagande af i fråga varande åtgärd, som eljest synes böra af staten vidtagas.

Af dessa skäl anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Claëson: Jag ber att till alla delar få instämma uti hvad herr Hasselrot yttrade i denna fråga. Jag tror, att dessa brott äro af den beskaffenhet, att de böra vara målsegandens ensak. Bland andra olägenheter, som ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition skulle medföra, är äfven den, att i dessa mål icke skulle kunna ingås förlikning, hvaraf målseganden ofta skulle lida. Erfarenheten har visat, att, då en person kan få öfverlåta åt allmän åklagare att utföra hans mål, han till åtal anmäler saker af den beskaffenhet, att han ej skulle vågat eller velat sjelf utföra dem och hvilkas anmälande han sedan understundom ångrar. Enligt min åsigt, skulle man genom denna lagändring, således lätt kunna öka antalet obefogade rättegångar.

Den förste talaren sade, och har, enligt min tanke, obestridligen rätt deri, att åklagaren har icke endast rättighet utan skyldighet att pröfva, om en gjord angifvelse är befogad eller icke, och i senare fallet neka att väcka åtal. Men de fleste åklagare tro sig icke hafva denna rättighet, och det är en bland allmänheten så utbredd mening, att, då ett brott, som får angifvas till åtal, anmäles för åklagaren, denne i hvarje fall är skyldig att utföra det, att han utsätter sig för mycket klander, om han icke gör det.

På dessa grunder ber jag att få yrka bifall till lagutskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr grefven och talmannen i enlighet med de derunder framstälda yrkandena propositioner, först på godkännande af nu föreliggande paragraf och sedan på godkännande af motsvarande paragraf af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, samt förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Bergström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner lagutskottets i utlåtandet n:o 44 framstälda förslag till ändrad lydelse af 22 kap. 21 § strafflagen, röstar

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes motsvarande paragraf af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 50;

Nej — 43.

22 kap. 22 § samt 23 kap. 1 och 2 §§.

Godkändes.

23 kap. 6 §.

Herr Bergström: Fastän blott 6:te § är föredragen, ber jag att få tala äfven om 7:de §, emedan dessa två paragrafer stå i nära förbindelse med hvarandra, och de två ändringsförslag, som jag har att framställa, också äro af samma art.

I den embetsberättelse, som justitieombudsmannen afgaf till 1888 års riksdag, visade han, huruledes ett brott börjat blifva särdeles allmänt i vårt land, nemligen konkursgäldenärs oredlighet mot sina borgenärer. Han fäste uppmärksamheten på, att enligt gällande lag denna förbrytelse icke vore föremål för allmänt åtal, utan att målseganden ensam förbehållits rätt att åtala ifrågavarande brott. Men på grund af hvad han upplyst ansåg han, att allmän åklagare borde berättigas och således ock vara pligtig att äfven utan angifvelse af målsegande tilltala konkursgäldenär, som gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer, äfvensom person som rymt för gäld, enär rymningsbrott är likstäldt med oredlighet mot borgenärer. Af det utlåtande, som lagutskottet afgaf öfver denna framställning, och hvari tillstyrktes att densamma icke måtte till någon åtgärd föranleda, framskymtade dock, att lagutskottet i det hela gillade justitieombudsmannens framställning, men lagutskottet förmälte, att den var gjord, innan nya lagberedningen afgifvit sitt förslag till revision af strafflagen — just det förslag, som ligger till grund för regeringens proposition — och i detsamma har lagberedningen framlagt sådana bestämmelser, som justitieombudsmannen i sin embetsberättelse ansett önskliga. — Vidare beslöt Riksdagen 1889, att ackord i konkurs icke skulle fastställas, om gäldenären vore dömd för oredlighet mot borgenärer eller stode under

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

tilltal derför. För närvarande är det endast *bedrägeri*, som utgör hinder för fastställelse af ackord, men efter Riksdagens beslut skulle äfven ådagalagd oredlighet utgöra hinder för fastställelse af ackord, och till följd deraf skulle det enligt 113 § konkurslagen äfven vara anledning att kullstöta ett redan fastställdt ackord, om, sedan fastställelse meddelats, det hade yppats, att konkursgäldenär gjort sig skyldig till oredlighet. På grund af denna Riksdagens skrifvelse har också inom justitiedepartementet, enligt hvad jag har mig bekant, utarbetats ett lagförslag i öfverensstämmelse med Riksdagens skrifvelse. Men af detta synes mig följa, att oredlighet mot borgenärer bör, på sätt lagberedningen och Kongl. Maj:t föreslagit, blifva föremål för allmän åklagares åtal. Detta stadgas äfven i 7:de §, der det heter, att brott, som i 3 § förmäles, må icke af allmän åklagare åtalas, utan att det är af målseganden angifvet. Men af denna lydelse följer, att oredlighet mot borgenärer bör af allmän åklagare åtalas, utan att målseganden angifvit det till åtal hos honom.

I nära sammanhang dermed står den nu föredragna 6:te §, Kongl. Maj:t hade der föreslagit, att endast den, som gjort sig skyldig till uppenbar vårdslöshet mot sina borgenärer, skulle, när han styrkt, att borgenärerna i konkursen blifvit till fullo förnöjda, blifva från allt vidare ansvar fri förklarad. Men detsamma säges icke om den, som har rymt eller gjort sig skyldig till oredlighet. Nu har emellertid lagutskottet ogillat denna Kongl. Maj:ts åsigt och föreslagit följande: »Styrker inför rätten den, som gjort sig skyldig till ansvar efter 5 § eller ock efter 2 eller 3 §, ehvad det är gäldenär eller sådan syssloman, som i 4 § sägs, att borgenärerna i konkursen blifvit till fullo förnöjda; varde från allt ansvar fri förklarad.»

För min del tror jag, att det är rigtigast att bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit med afvikelse från gällande lag. Redan det är en nyhet, att den, som gjort sig skyldig till en konkursförbrytelse, skall vara fri, om han kan visa, att han sedermera godtgjort sina borgenärer; men om detta må vara rigtigt hvad angår vårdslöshet, är det icke skäl att fasthålla dervid beträffande den, som gjort sig skyldig till oredlighet, hvilket är ett verkligt brott af den art, att den, som gjort sig skyldig dertill, må stå sitt kast och straffas, ehvad han sedermera lyckats betala sina borgenärer eller icke. Då härtill kommer, att enligt justitieombudsmannens embetsberättelse till 1888 års Riksdag dessa brott börjat blifva mycket allmänna, men att det ofta inträffar, att målsegande, som velat åtala en oredlig gäldenär, förmåtts till tystnad genom penningesammanskott af konkursgäldenärens fränder och vänner, kan det vara skäl att låta detta brott falla under allmänt åtal.

För närvarande har jag icke att framställa yrkande om annat än hvad angår 6:te §, och mitt yrkande går derpå ut, att kammaren, med afslag å hvad utskottet här föreslagit, ville bifalla Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

Herr Hasselrot: Äfven i denna fråga står jag på den bestående lagens ståndpunkt och nödgas motsätta mig det förslag till ändring, som gjorts af lagberedningen och som sedermera blifvit af Kongl. Maj:t framlagdt.

Den fråga, som nu närmast föreligger eller lydelsen af 6:te § rör sig derom, huru vida en person, som har begått oredlighet mot sina borgenärer eller rymt ur riket för skuld, om han till fullo betalar sina borgenärer, skall på sätt nu gällande lag stadgar och lagutskottet föreslår, vara fri från vidare ansvar, eller huru vida sådan gäldenär enligt Kongl. Maj:ts förslag skall mista denna förmån och allmän åklagare vara skyldig att äfven utan angifvelse åtala dylika förbrytelser.

Nu ber jag först och främst att få påpeka, att rubriceringen af den ena af ifrågavarande förbrytelser eller »oredlighet» mot borgenärer är synnerligt egnad att förvilla allmänna begreppen. Enligt mitt förmenande är denna så kallade oredlighet endast ett visst slags vårdslöshet, och det vore mycket rigtigare att benämna förbrytelsen så, än att kalla den oredlighet. För att göra tydligt, hvad förbrytelsen innebär skall jag taga mig friheten att läsa upp början af 2 § i 23 kap. strafflagen, som lyder sålunda: »har gäldenär oredlighet mot sina borgenärer brukat i ty att han, sedan han sjelf sökt att få sin egendom afträda, eller, der konkursen tvungen är, sedan borgenärs ansökning derom honom kunnig blef, något af egendomen, borgenärerna till förfång, *dock utan sviklig afsigt* att bereda sig fördel sålt», o. s. v. I sjelfva brottets karakter ligger således, att det icke sker i sviklig afsigt för att bereda gäldenären förderf utan af oförstånd, dumhet eller af något annat motiv, som dock icke är svikligt. Nu vågar jag påstå, att, då brottet har denna karakter, kan det skäligen anses försonadt, då den olägenhet, som af brottet uppkommit, eller förlusten för borgenärerna, är undanröjd, och detta förhållande synes mig vara i ännu högre grad gällande beträffande gäldenär, som rymt ur landet för skuld. Jag tänker mig nemligen, att en skuldsatt gäldenär rymmer till Amerika — hvilket alldeles icke är sällsynt — och derstädes genom arbete och skicklighet förvärfvar sig förmögenhet samt derefter återkommer och till fullo betalar sina borgenärer. Detta oaktadt skulle enligt Kongl. Maj:ts förslag en sådan person åtalas samt för rymningen, hvaraf dock ingen skada följt, dömas till urbota straff, och åklagaren skulle icke blott vara berättigad utan äfven förpligtad att anhängiggöra ett sådant åtal. Jag tror ej heller att det från borgenärernas egen synpunkt är klokt att åstadkomma en skärpning af lagbestämmelserna i detta afseende. Blir borgenären ej fri från ansvar, lärer full betalning af hans skuld endast sällan förekomma. Jag kan äfven här till stöd för min åsigt åberopa uttalanden, som gjordes inom högsta domstolen vid granskning af förslaget. Det är sant, som ordföranden i lagutskottet nämnde, att Riksdagen en gång uttalat den meningen, att en person, som är dömd för oredlighet i konkurs, icke må få ackord. Enligt mitt förmenande är detta fullkomligt rigtigt och icke stridande mot den

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

grundsats, som jag uttalat. En person, som gjort sig skyldig till oredlighet bör icke få genom vänner och väns vänner förskaffa sig ackord och betala sina borgenärer hälften eller mindre af deras fordringar och sedan vara från deras anspråk fri, men betalar han till fullo, blir förhållandet annorlunda. Af hufvudsakligen enahanda skäl har lagutskottet beträffande åtalsrätten enligt 7:de § stält sig på den bestående rättens ståndpunkt och icke velat medgifva den utsträckning af åtalsrätten, som nya lagberedningen och Kongl. Maj:t föreslagit.

På grund af hvad jag sålunda tagit mig friheten anföra, ber jag att få yrka bifall till lagutskottets förslag i 6:e §.

Herr Annerstedt: I den fråga, som nu föreligger, torde det vara skäl att gå tillbaka till de äldre förslagen i ämnet, hvilka enligt mitt förmenande tydligen utvisa, att den siste talarens påstående, att oredlighet i förevarande fall närmast skulle vara att sammanföra med vårdslöshet, icke är med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Stadgandet om oredlighet i 23 kap. 2 § strafflagen är nemligen utbrutet ur paragrafen angående bedrägeribrott, dit det förut hörde. Gör man sig möda att se efter i den äldre lagberedningens förslag, finner man, att 6 kap. angående brottsligt förhållande af gäldenär i konkurs innehåller endast tvenne arter af konkursförbrytelser, nemligen bedrägeri och vårdslöshet; och att bedrägeribrottet der är så omfattande, att det innesluter icke blott de fall, då konkursgäldenär sig till fördel begått bedrägeri, utan äfven då han begått brottet icke till sin personliga fördel utan till borgenärernas skada och annan persons fördel.

Vid uppläsningen af 23 kapitlets § 2 lade den föregående talaren, efter min förmening, icke tillbörlig tonvigt på ordet »sig». Det omtalas nemligen der, att gäldenär, »sedan han sjelf sökt få sin egendom afträda, eller, der konkursen tvungen är, sedan borgenärs ansökning derom honom kunnig blef, något af egendomen, borgenärerna till förfång, dock utan sviklig afsigt att bereda sig fördel, sålt, uppsåtligen förstört eller annorledes förskingrat». Det är gifvet, att, om en person, sedan han sökt att få afträda sin egendom, säljer eller förskingrar densamma till skada för borgenärerna, han äfven utan att bereda sig sjelf fördel kan derigenom begå ett bedrägeri, på hvilket karakteren af bedrägeri ganska väl passar in. Det samma gäller äfven det under § 2 upptagna fallet af oredlighet, då han, »med kännedom af sitt obestånd eller sin oförmåga att rätt för sig göra, genom gåfva eller annan åtgärd, som till sin följd dermed lika är, afhändt sig egendom af sådant värde, att borgenärerna deraf märkelig skada haft eller få kunnat». Kan man antaga, att gäldenären, då han med kännedom om sitt obestånd eller sin oförmåga att rätt för sig göra bortgifver egendom i sådan omfattning, att borgenärerna deraf hafva märkelig skada, gör detta af vårdslöshet? Detta förefaller föga antagligt. Hvad som ofta förekommer, är att gäldenären genom i sista stund vidtagna åtgärder bereder icke sig sjelf men andra, vare sig for-

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

dringsegare eller nära anförvandter, obehöriga fördelar på öfrige fordringsegares bekostnad. Detta karakteriserar den gamla lagberedningen såsom bedrägeri och uttrycker sig på följande sätt: »befinnes gäldenär, som kommit i konkurstillstånd, hafva öfvat bedrägeri mot sina borgenärer i något af dessa fall, 1:o att han undandolt eller eljest ur vägen skaffat något af sina tillgångar eller under lånadt namn köpt egendom och den bland sina tillgångar icke uppgifvit, eller under sken af köp, gåfva eller annat aftal egendom från konkursmassan undandragit, eller i hemligt förstånd med någon föregifven borgenär uppgifvit falsk skuld, eller 2:o att han, sedan han sjelf begärt att få sin egendom afträdd, eller, der konkurs tvungen är, sedan borgenärs ansökning om egendomens afträdande honom kungjord var, något af egendomen borgenärerna till förfång säljer eller annorledes förskingrar» — —. Från äldre lagberedningens förslag äro hemtade strafflagens stadganden angående bedrägeri och oredlighet af konkursgäldenär, ehuru dessa stadganden undergått någon modifikation. Af hvad jag uppläst synes temligen otvetydigt framgå, att en jemförelse mellan oredlighet och bedrägeri är rigtigare än mellan vårdslöshet och bedrägeri. Under sådana omständigheter torde det vara föga öfverensstämmande med hvad som är rätt, att gäldenären, sedan han begått dessa bedrägliga handlingar, på grund af den omständigheten, att han till fullo förnöjt sina fordringsegare, skall vara från vidare ansvar fri förklarad. Lika litet som annat bedrägeribrott upphör att vara straffbart, derför att den, som dertill gjort sig skyldig, fullgör den skadeersättningsskyldighet, som honom på grund af brottet åligger, lika litet torde den bedräglige gäldenären i detta fall böra blifva straffri.

Det är äfven en annan omständighet, som synes kraftigt tala för bifall till § 6 i Kongl. Maj:ts förslag. Sedan nemligen Riksdagen i skrifvelse den 26 februari 1889 hemstält till Kongl. Maj:t, att oredlighet i konkurs skulle upptagas såsom hinder för fastställande af tvångsackord, och Riksdagen motiverat sin begäran sålunda: »då jemväl de i 2 § af samma kapitel omförmälda förbrytelser, hvilka sammanfattas under benämningen oredlighet mot borgenärer, äro af grof beskaffenhet och kunna föranleda så strängt straff som straffarbete ända till två år, anser Riksdagen, att skäl är för handen att låta den, som gjort sig skyldig till brott af denna sistnämnda art, drabbas af ifrågavarande påföljd», synes det verkligen icke vittna om konseqvens hos Riksdagen, om den nu icke skulle vilja godkänna Kongl. Maj:ts förslag till 6 §. Det torde nemligen utan tvifvel förhålla sig så, att frågorna huruvida oredlighet skall förhindra fastställelse af tvångsackord, och huruvida denna förbrytelse skall utgöra hinder för den straffrihet, som omförmäles i 6 §, måste besvaras lika, om följdrigtigheten skall bevaras, och att således, om man i förra fallet anser att tvångsackord icke bör ega rum, man också bör säga, att konkursgäldenären i förevarande fall icke bör anses hafva köpt sig fri från ansvar.

Äfven praktiska skäl tala för bifall till Kongl. Maj:ts förslag i förevarande fall. Det är nemligen allt för väl kändt, att stad-

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

gandet i § 6 användes såsom medel för att få andra personer att sammanskjuta den för fulla liqviderandet af gäldenärens skuld erforderliga summan. Ett sådant tillvägagående kan enligt min uppfattning icke betraktas såsom i något afseende lämpligt, och en lagstiftning, som ger anledning till dylika förhållanden, torde väl behöfva rättas. På dessa skäl vågar jag anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i fråga om § 6 af detta kapitel.

Herr Claëson: Hvad detta brottets art beträffar, är det ställdt mellan bedrägligt och vårdslöst förfarande af gäldenär, och jag vill icke bestrida, att det kanske ligger närmare det förra än det senare brottet. I alla händelser är brottet sådant, att det vore önskligt, att det ej ofta förekomme, och att man måste beklaga, att, såsom justitieombudsmannen i sin embetsberättelse upplyst, antalet af sådana brott på senare tid ökats. Men jag kan icke inse, att genom den nu föreslagna förändringen detta slags brott skola minskas i antal, ty den, som begår detta brott, gör det utan tvifvel derför att han tror sig kunna dölja det, och det finnes väl ingen som tror, att han skall kunna betala sina borgenärer fullt, då han kanske icke har mer än som utgör några få procent af hans skulder. Jag tror derför, att något gagn alldeles icke skulle vinnas genom den ifrågasatta förändringen. Deremot medför den nuvarande lagen enligt min tanke verkligt, praktiskt gagn, och det är att borgenärerna, som blifvit lidande genom brottet, på detta sätt blifva i många fall godtgjorda, då de eljest icke skulle blifva det. Följer icke detta med, att gäldenären, om han till fullo betalt sina fordringsegare, förklaras fri från straff, så komma vänner och fränder icke att hjelpa honom. Jag tror äfven att, om vänner och fränder göra sammanskott för att hjelpa den oredlige eller vårdslöse gäldenären, man får antaga, att hans brott icke varit af värsta sorten, samt att han i viss mån varit förtjent af medlidande. Vidare får jag säga, att detta brott visserligen är ganska groft, men det är en affär mellan gäldenären och borgenärerna, och uppfyller denne i rätt tid all skada, tycker jag också, att man mycket väl ur rättslig synpunkt kan försvara den lag, vi hittills haft.

Bifalles lagutskottets förslag till 6 §, följer deraf, att dess förslag till 7 § också bör godkännas. Regeln är, att, när allmän åklagare utför ett mål på målsegandens angifvelse, förlikning icke lägger hinder i vägen för åklagaren att fullfölja sitt ansvarspåstående. Här skulle det då stadgas ett undantag från regeln, om man säger, att gäldenären när som helst under rättegångens lopp, så fort han visat sig hafva till fullo betalt sina gäldenärer, skall vara från allt ansvar fri förklarad, och på samma gång låter förbrytelsen kunna åtalas af allmän åklagare. Det synes dock orimligt, att allmän åklagare skall vara pligtig att utföra ett åtal, hvars fullföljande eller frånträdande icke beror på honom. Jag hemställer om bifall till lagutskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr grefven och talmannen i enlighet med de yrkanden, som derunder

förekommit, propositioner, först på godkännande af nu förevarande paragraf och vidare på godkännande af motsvarande paragraf af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, samt förklarade sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.)

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner lagutskottets i utlåtandet n:o 44 framstälda förslag till ändrad lydelse af 23 kap. 6 § strafflagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes motsvarande paragraf af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Vid slutet af den häröfver anstälda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 55;
Nej — 45.

23 kap. 7 §.

Herr Bergström: Trots utgången af den förra voteringen anser jag mig böra framställa yrkande, att kammaren måtte, med afslag å lagutskottets förslag i förevarande 7 §, bifalla Kongl. Maj:ts proposition. Jag åberopar såsom stöd för detta yrkande hvad jag anförde, då jag förra gången hade ordet.

Herr Claëson: På de skäl, som jag anförde under öfverläggningen om den föregående paragrafen, och då jag anser att ett bifall till den förra paragrafen nästan som ett korollarium bör draga med sig bifall till denna, yrkar jag bifall till denna § enligt lagutskottets förslag.

Herr Annerstedt: I olikhet med den siste ärade talaren kan jag icke anse, att det beslut, som kammaren fattat angående 6 § är afgörande för den nu föredragna 7 §. Det är nemligen en af erfarenheten bekräftad sak, att den skilnad, som för närvarande råder i afseende på åtalsrätten till 1 och 2 §§, medför de största olägenheter. Då en gäldenär, som gjort sig skyldig till brottsligt förfarande, åtalas, förekomma nemligen ofta sådana omständigheter i målet, att man icke bestämdt på förhand kan afgöra, huruvida lagrummen i första eller andra § af 23 kap. skola på gerningen tillämpas, ty, såsom jag vid behandlingen af 6 § hade tillfälle

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af straffl agen. (Forts.)

att nämna, äro de i dessa båda paragraferna nämnda brott ganska nära med hvarandra beslägtade.

Det stadgande, som lagutskottet föreslagit och som öfverensstämmer med gällande lag, medför, att, sedan åtalet längre eller kortare tid pågått, och det blifvit tydligt utredt, att den tilltalade gjort sig skyldig till brottsligt förfarande, tvifvel i fråga om rubricerande af detta förfarande såsom bedrägeri eller oredlighet kan uppkomma. Allt efter som den ena eller andra åsigten gör sig gällande, blir antingen straff ådömdt eller förklaring af domstolen gifven att den tilltalade måste, oaktadt anledningar till hans fällande föreligga, frikännas på den grund att målsegaren icke åtalat honom. Att detta icke är ett lämpligt förhållande, ligger i öppen dag, och vill man göra sig underrättad om den allmänna uppfattningen härstädes i frågan, tror jag man skall finna, att, särdeles i de större handelsstäderna, olägenheterna af detta förhållande äro djupt kända. Den lydelse, som 6 § fått, synes mig icke utgöra ett bestämdt hinder för att åtalsrätten bestämmes, såsom Kongl. Maj:ts förslag innehåller, ty det är en väsentlig skilnad mellan att ingå förlikning med en fordringsegare och att styrka att man till fullo förnöjt alla sina fordringsegare. Det är det senare tillvägagåendet som medför den verkan, som 6 § stadgar, under det att, om man lägger oredlighet under enskildt åtal, förliknings ingående med en enda fordringsegare skulle föranleda rättegångens nedläggande och den tilltalades frikännande, äfven om alla öfriga fordringsegare icke erhållit det minsta. Då sålunda den godkända lydelsen af 6 § icke utgör ett hinder för antagande af 7 § med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit, får jag yrka bifall till 7 § enligt Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Hasselrot: Endast ett par ord. Jag erkänner rigtigheten af den siste ärade talarens påstående, att något *formelt* hinder icke finnes för godkännande af den nu föreliggande 7 § i den form, som Kongl. Maj:t föreslagit, trots det beslut som kammaren fattat beträffande 6 §. Men mig förefaller, som låge det ett starkt *praktiskt* hinder deremot i det förra beslutet. Om nemligen denna 7 § kommer att affattas så, som Kongl. Maj:t föreslagit, må visserligen vårdslös gäldenär åtalas endast efter angifvelse, men oredlig gäldenär och den som rymt för skuld kan dock enligt denna paragraf åtalas af allmän åklagare, äfven om ingen angifvelse skett, och det synes mig icke stå tillsammans med det beslut, som kammaren nyss fattat, att sådan gäldenär må förlikas med sina borgenärer, om han dem till fullo betalt. Det synes mig näppeligen fullt lämpligt, att man ålägger allmän åklagare att åtala ett brott, som sedan kan försonas genom att skulden betalas.

Jag vill icke bestrida hvad den siste ärade talaren sade, att uppfattningen här i staden är utpreglad i en annan rigtning, men att den dock icke torde vara så i landsorten i allmänhet, synes mig framgå deraf, att af lagutskottets samtlige ledamöter endast 2 från hvardera kammaren haft en från utskottets majoritets uppfattning i detta afseende afvikande mening.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.)

På grund af hvad jag förut anfört tillåter jag mig yrka bifall till lagutskottets förslag äfven i den nu föredragna paragrafen.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr grefven och talmannen i enlighet med de derunder framstälda yrkandena propositioner, först på godkännande af nu föreliggande paragraf och vidare på godkännande af motsvarande paragraf af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Hasselrot* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner lagutskottets i utlåtandet n:o 44 framstälda förslag till ändrad lydelse af 23 kap. 7 § strafflagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes motsvarande paragraf af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 58;
Nej — 42.

25 kap. 11 och 12 §§.

Godkändes.

Ingressen och rubriken.

Herr Bergström: Då kammaren återförvisat två paragrafer af detta lagförslag, hemställer jag, att kammaren äfven ville återremittera ingressen, hvilken möjligen kan erhålla en förändrad lydelse till följd af återremissen, likasom sjelfva titeln på lagförslaget.

Efter härmed slutad öfverläggning visades nu föredragna delar af lagförslaget åter till utskottet.

Utskottets i afseende på förevarande punkt gjorda hemställan.

Herr Bergström: Jag anhåller, att denna utskottets hemställan, hvilken icke kan anses vara genom de af kammaren fattade beslut fullständigt besvarad, måtte återförvisas.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, återförvisades utskottets ifrågavarande hemställan.

2 punkten.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen för krigsmagten.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen för krigsmagten den 7 oktober 1881.

58, 113, 114 och 116 §§.

Godkändes.

121 §.

Herr Lindahl: Vid granskningen i högsta domstolen af nya lagberedningens förslag till lydelse af denna §, gjordes emot förslaget åtskilliga anmärkningar, hvilka föranledt paragrafens omarbetande af Kongl. Maj:t till det skick, i hvilket den nu föreligger. Enligt min tanke hafva likväl de anmärkningar, som inom högsta domstolen framställdes, icke blifvit till fullo beaktade.

Gällande strafflag för krigsmagten stadgar i 28 §, att då en person, tillhörande krigsmagten, dömes till straffarbete, skall han varda från krigsmagten skild, och endast i det fallet, att tiden för straffarbetet icke utgör öfver 6 månader och brottet icke är sådant, att den skyldiges medborgerliga anseende derigenom spilles, må det bero på befälhafvaren att bibehålla honom vid sin anställning. Vid sådant förhållande har hittills nästan aldrig kunnat ifrågakomma, att en person, hörande under strafflagen för krigsmagten, kommit att begå andra resan stöld, ty redan för första resan har han blifvit från krigsmagten skild. Men sedan Riksdagen nu antagit ett förslag, som troligen äfven kommer att blifva gällande lag, att första resan stöld icke alltid skall medföra sådan vanfrejd, att derigenom en person måste från sin anställning vid krigsmagten skiljas, kan iteration af sådant brott äfven der ifrågakomma. Då skulle 121 § i fråga om iterationen komma att tillämpas, och det är derför nödvändigt tillse, att dess innehåll är i full öfverensstämmelse med samma strafflags andra stadganden. Nu säger 2 mom. i denna §: »Stöld, som i 113 § 2 mom. eller 116 § omtalas, skall i fråga om förhöjning af straff, efter ty i 20 kap. 7 § allmänna strafflagen stadgas, anses lika med sådan stöld, som i 4 § i samma kap. sägs» d. v. s. en person skall icke för 2:a resan stöld kunna straffas högre än med 5 års straffarbete. Det står nemligen tydligt i 20 kap. 7 § allmänna strafflagen, att till *högst 5 års* straffarbete får en person dömas, då han begått andra resan stöld. Men nu bestämma 113 § 2 mom. och 116 § straffarbete i resp. högst 6 och 8 år för deri omnämnda stölder, då de *första* gången begås. Således skulle, såsom § nu föreslagits att lyda, första resan stöld kunna straffas högre, än om samma brott begås af någon, som förut blifvit för stöld straffad. Detta kan naturligtvis icke vara meningen. Med anledning deraf erinrade också justitieråden Glimstedt, Skarin och Lilienberg, att »då de föreslagna stadgandena i allmänna strafflagen

om återfall i stöld icke vore lämpliga för de slag af stöld, som omnämndes i 113, 114 och 116 §§ af förevarande lag, särskilda bestämmelser i nämnda ämne borde i denna lag intagas.» Det anser jag också vara behöfligt, och den grundsatsen, som förekommer i 3 mom., att »sammanträffa vid samma stöld två eller flera af de här ofvan i 113, 114 och 116 §§ sagda fall; då må straffet förhöjas till straffarbete i ett år utöfver den för det svåraste fallet bestämda högsta strafftiden», synes mig äfven kunna tillämpas i de fall, då en person, förut dömd för stöld, skall dömas för sådan stöld, för hvilken straffet kan blifva 6 eller 8 års straffarbete, samt för sådana händelser en straffhöjning af ett eller två år stadgas.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen för krigsmagten. (Forts.)

För att en förändring i sådan syftning måtte vidtagas hemställer jag, att denna § måtte till lagutskottet återremitteras.

Herr Bergström: Jag tror, att, om här funnits till hands strafflagen för krigsmagten, skulle det varit möjligt att i någon mån bemöta den siste ärade talaren. Då emellertid den väckta frågan är särdeles invecklad och spinös, vill jag icke motsätta mig en återremiss.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu förevarande paragraf endast yrkats, att densamma skulle visas åter till utskottet.

Härefter gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen och sedan på bifall till nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

122, 123 och 126 §§.

Godkändes.

Ingressen och rubriken.

Herr Bergström: Jag tager mig friheten hemställa, att ingressen jemte titeln till den nu föreliggande lagen måtte, med anledning af kammarens beslut rörande 121 §, varda till utskottet återförvisade.

Efter härmed slutad öfverläggning visades nu föredragna delar af lagförslaget åter till utskottet.

Utskottets hemställan i afseende på nu ifrågavarande punkt.

Herr Bergström: Jag anhåller, att utskottets hemställan i denna punkt måtte jemväl blifva till utskottet återremitterad.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, återförvisades utskottets berörda hemställan.

Ifrågasatt afskrifning af återstoden å ett lån till Vesans sjöuttömningsbolag.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 16 och 19 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 51, med anledning af väckt motion om afskrifning af oguldna återstoden af ett Vesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag beviljadt lån.

Herr af Burén: Bland de många olyckliga företag, som under frihandelsperioden kommit till stånd, är visserligen detta Vesans sjösänkningsbolag ett af de mest misslyckade. Väl vore, om reservanterna icke hölle på sin reservation, utan läte det bero vid hvad utskottet här har föreslagit. Under förhoppning derom inskränker jag mig nu till att yrka bifall till statsutskottets förslag.

Grefve Sparre:

Herr af Burén: Då jag nu finner, att reservanterna hålla på sitt förslag, ber jag att få bemöta de inkast, som äro gjorda.

Reservanterna säga till en början: »Då intet på saken inverkande inträffat, hafva vi ansett oss icke böra frångå Riksdagens då (1889) fattade beslut.» Jag vill påstå, att det inträffat en mycket väsentlig omständighet. Det har nemligen under förlidet år varit missväxt i vårt land, särdeles i de södra delarne och denna missväxt har i synnerhet drabbat provinsen Blekinge. Vidare säga reservanterna, att beloppet är så obetydligt, att det icke skulle betyda något, om delegarne utbetalade detsamma. Ja, för Riksdagen är det visserligen en obetydlighet att efterskänka detta belopp, men för intressenterna i bolaget är det icke utan betydelse. De hafva nemligen icke kunnat betala någonting de sista tre åren, och nu skola 9,000 kronor betalas på en gång. Jag tror derför, att dessa delegare, som redan blifvit hårdt tryckta af förlidet års missväxt och dem genom företaget drabbade stora förluster, sannerligen behöfva blifva befriade från denna utbetalning. Vidare säga reservanterna, att delegarnes ekonomiska välstånd icke kan vara beroende deraf. Men hvad säger utskottet och hvad säger herr statsrådet och chefen för civildepartementet? Jo, civilministern säger, att upplysningar framkommit, som stälde delegarnes förluster i en bjertare dager, hvarför han ingenting har emot, om statsutskottet skulle gå längre än hvad motionärens framställning gör. Kronofogden i orten säger, att desse delegare lefva under mer eller mindre tryckta förhållanden och icke hafva mera än som erfordras för deras nödtorftiga bergning. Intressenterna säga, att sådana förluster redan uppkommit, att flera delegare i följd deraf måst gå från hus och hem, och motionären säger, att den begärda afskrifningen vore nödvändig, emedan ställningen var förtviflad. Nu frågar jag reservanterna, om icke delegarnes ekonomiska välstånd är beroende af denna utbetalning?

Slutligen säga reservanterna, att andra framställningar af enahanda art säkerligen icke skola uteblifva. Om detta företag vore att jemföra med öfriga odlingsföretag, skulle reservanternas för-

modan ega sin tillämpning. Men här är det ett alldeles särskildt förhållande. Man ville nemligen genom en invallning från hafvet skapa odlingsbar mark. Detta är, så vidt jag vet, det första företag i denna rigtning, som egt rum i vårt land.

I frågasatt afskrifning af återstoden å ett lån till Vesans sjöuttömningsbolag. (Forts.)

Hvad som dock mest talar för ett bifall till utskottets förslag, synes mig vara den omständigheten, att arbetet är ofullbordadt och aldrig kan fullbordas. Vidare hafva intressenterna, oaktadt sina stora förluster, som af statskontoret uppgifvas till 139,507 kronor 19 öre, icke allenast till handels- och sjöfartsnämnden inbetalt sitt derifrån erhållna lån på 10,000 kronor, utan äfven betalt 67,500 kr. på det lån, 50,000 kronor, som de erhållit af staten.

Hvad som än vidare talar för ett bifall till utskottets förslag är, att detta företag är ett experiment, som först måste, innan det kan vinna efterföljd, i vårt land försökas, att, såsom jag ofvan antydt, genom invallning från hafvet bereda mark, som är lämplig för odling. Detta företag har emellertid misslyckats och intressenterna hafva icke erhållit och kunna aldrig få den ringaste ersättning för sina uppoffringar, hvilka än ytterligare komma att ökas, innan den nu pågående rättegången är utagerad.

Jag fortsätter mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Herr Lindahl: Redan då denna fråga vid föregående riksdag förelåg, tog jag mig friheten att yrka bifall till den då gjorda framställningen. Jag har icke funnit någon anledning, hvarför jag icke nu skulle göra detsamma. Den näst föregående talaren har redan nämnt det mesta af hvad jag skulle vilja säga. Jag vill dock tillägga något litet.

Detta företag har kommit till utförande på sätt som skett, på grund af att vid den tid, då det började, en så ofullständig bekantskap med nederbördsförhållandena egde rum. Detta gjorde att hela planen från början blef origtig. De särskilda delegarne i företaget kunde omöjligen på något sätt betvifla att de uppgifter, som af statens tjensteman lemnades angående företaget, icke vore rigtiga. De litade på dessa uppgifter. De nedlade på detta företag det ena tusentalet efter det andra och slutligen hafva de derpå nedlagt ett belopp af ända till 154,967 kronor 91 öre utöfver värdet af den jordförbättring, som vunnits. Detta belopp har anskaffats genom uttaxering af hundra kronor per tunnland af den jord, som skulle förbättras. Denna jord har nu till största delen icke blifvit det minsta förbättrad. Hela jordförbättringen är värderad till endast 16,155 kronor 4 öre enligt landtbruksingeniörs beräkning. Det är endast ett helt litet stycke mark, som har förbättrats. Hufvudmassan af jorden är lika dålig som före vattenafledningen. Man kan således säga, att dessa jordegare förlorat betydligt på detta företag, derför att de trott på den tjensteman, som staten lemnat dem såsom biträde för arbetets utförande. Nu är ju under behandling förslag att lemna ersättning till dem, som blifvit lidande genom statens tjenstemän. Detta är visserligen icke ett fullt adeqvat förhållande, men det är något ditåt. Vidare är det lån, som bolaget erhållit

Ifrågasatt afskrifning af återstoden å ett lån till Vesans sjöuttömningsbolag. (Forts.)

från riksgäldskontoret till belopp af 50,000 kronor, till fullo återbetaldt till staten och derjemte har bolaget erlagt ränta med 17,500 kronor. Det är således icke fråga om mer än en del af den återstående räntan. Jag kan för min del icke finna annat än att staten bör taga sin lilla del i den förlust, som från början tillskyndats jordegarne genom statens tjenstemans förvållande, och då jordegarne förlorat sju à åtta gånger mer än hvad staten skulle förlora, finner jag det vara med billighet öfverensstämmande att staten afstår från att utkräfva sista styfvern af dessa jordegare.

En ömmande omständighet är, att flere delegare äro i den belägenhet att, om staten uttager det återstående beloppet, de skulle blifva utfattiga. Detta är visserligen icke förhållandet med alla, men med många bland dem. Det är på dessa grunder jag tager mig friheten yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Tamm, Hugo: Statsutskottets betänkanden äro i allmänhet ganska torra och röra sig hufvudsakligen om siffror, men en och annan gång lyckas det dock att få fram en kulturbild äfven af dessa betänkanden. Ett sådant betänkande föreligger här, ty det för oss långt tillbaka i tiden, till den tid, då det ännu ansågs rätt och såsom en heder att fullgöra sina förbindelser till staten, under det att nu pretentioner på eftergifter synas uppstiga från alla håll, det ena efter det andra. Skola eftergifter beviljas, synes det mig, att de böra stödjas antingen på någon rättsgrund eller på mer än vanligt ömmande omständigheter. För min del har jag icke kunnat finna att så är här förhållandet. Den enda rättsgrund, som här kan åberopas, är att arbetet planlagts af en statens ingeniör, att staten hjelpt till vid denna planläggning, som delvis befunnits felaktig. Skulle man såsom rättsgrund uppställa, att staten skall ersätta hvarje olyckligt odlingsföretag, der brist uppkommit till följd af att kostnaden för företagets fullbordande icke öfverensstämt med kostnadsberäkningen, uppgjord af en statens ingeniör, då skulle vi i sanning efter hand komma att få en lång lista och skapa farliga prejudikat.

Det är en ganska egendomlig historia med detta bolag. Af de två föregående talarne har här blifvit framstäld eller rättare sagdt utplockad ena sidan af saken, nemligen den, som skulle tala för bifall till utskottets förslag. Jag skall nu be att få framdraga den andra sidan, på det icke kammaren må få en ensidig belysning af denna sak. Dervid skall äfven jag begagna samma handlingar, som af de förra talarne åberopats, men komplettera utdragen, ty när en auktoritet såsom Konungens befallningshafvande i Blekinge citeras, bör citatet vara fullständigt och icke endast de bitar, som passa för ens mening, med uteslutande af de andra, anföras.

Man klagar i detta fall öfver att företaget icke varit lönande och att det icke beredt någon fördel åt delegarne. Beror detta uteslutande på felaktiga beräkningar? Enligt de handlingar, hvaraf transumt här tagits, har Konungens befallningshafvande uttalat, att »åtminstone till någon del företagets misslyckande vore beroende

på förhållanden, som icke kunde läggas intressenterna till last, men ock genom bristande kraft, enighet och beslutsamhet hos dem». Hvad detta betyder förklaras af utlåtande vid 1888 års hofrättssyn, upprättadt af E. W. Ewe.

I frågasatt afskrifning af återstoden å ett lån till Vesans sjöuttömningsbolag. (Forts.)

För underhållet har ej alls varit sörjdt — »såväl kanaler som mot hafvet uppförda damanläggningar äro i bristfälligt skick till följd af *vanskötsel*». Jag behöfver ej säga de herrar, som äro jordegare, huru det går, om jag har en kanal, som börjar skära sig, och ingenting gör för att i tid hjelpa det.

Pumphuset, som skulle afleda vattnet, har ock sin historia. »Vid Norje sund är för vattenlänsning af Vesan ett pumpverk uppfördt och inbygdt i härtill afsedt dyrbart stenhus, hvilket dock numera nästan *helt och hållet förfallit*. I pumphuset, som saknar fönster och dörrar, finnas lemningar efter en, att döma af utseendet, större ångmaskin».

Enligt vanliga begrepp lärer det ej gå att hålla en vattenreservoir torr, när man säljer pumpverket.

Hvad sedermera jordförbättringen beträffar, så skall jag be att få göra en liten redogörelse derför. Det är för långt att läsa upp det hela. Jag skall läsa upp slutet. Berättelsen är hemtad ur officiella aktstycken: »Af detta framgår att såväl i kärren som å landvinningarne förbättring dels uteblifvit dels förringats till följd af origtig behandling af enskilda jordegare samt till följd af bristande underhåll från bolagets sida å redan gjorda anläggningar: att bränna upp den bästa jorden och derigenom sänka markens nivå, kan ej vara rationelt. Att delegarne ock dyrt fått köpa denna sanning, vittnar nogsamt utseendet å en hel del kärr, som delvis till följd af bränningen för närvarande äro snart sagdt ofruktbara.» Det torde icke behöfva bevisas att, om jag bränner bort matjorden, det till sist icke kan stå mycket qvar att växa på.

1873 upphörde allt arbete på grund af Riksdagens beslut. 1880 var dock, trots det bristande underhållet, den vunna jordförbättringen af utsedd nämnd uppskattad till ett värde af öfver 81,000 kronor. Då klagades öfver detta. Det tillsattes en häradssynerätt. Denna nedsatte värdet till omkring 62,000 kronor. Oaktadt flera års bristande underhåll och vanskötsel var dock jordförbättringen ännu vid sagda tid värd så mycket. Nu år 1888, då begäret efter statshjelp framträdde, beräknades jordförbättringen af landtbruksingeniören Ewe till blott 16,000 kronor. Så lärer nog hvarje odling sjunka i värde, när man hvarken dikar eller håller bort vattnet och bränt bort matjorden.

Kommer man så till de omständigheter, som skulle vara så särdeles ömmande, kan man dock ej säga att staten farit hårdhändt fram. Bolaget har fått sig beviljadt allt hvad det begärt. Först begärdes 50,000 kronor. Det beviljades med tre års räntefrihet. Summan betalades redan innan företaget började. Derefter räckte icke dessa pengar. Åter igen trädde staten emellan och 1866 beviljades ett amorteringslån å 10,000 kronor. Sedermera (1872) gick bolaget in och begärde att få slippa fullborda arbetet, men likväl

Ifrågasatt afskrifning af återstoden å ett lån till Vesans sjöuttömningsbolag. (Forts.)

få återbetala lånet medelst amorteringar i vanlig ordning. Detta beviljades äfven af Kongl. Maj:t och Riksdagen.

Så klagar man öfver att räntorna stigit till ett så betydligt belopp. Huru skola de underlåta att stiga, när man icke tager upp afbetalningarna årligen, utan låter det ske på det viset, att flera år ingen utdebitering alls eger rum? Att man sedan klagar öfver att utdebiteringen är betungande, när den skall gå ut, är ej underligt. Under t. ex. åren 1882—1884 upptogs ingen utdebitering. När den sedan gjordes, var det klart att den blef känbar och fallit temligen tungt på delegarne, ja, så tungt, säges det, »att en och annan måst gå från sin gård». Men härför kan man icke skylla staten utan dem som blifvit satta att leda detta företag.

Jag kommer nu slutligen till den sista punkten, det ömmande i den nuvarande ställningen. Jag erinrar då att förra året Riksdagen fattade det beslut att bolaget icke skulle behöfva betala någon ränta, utan endast återbetala det återstående kapitalbeloppet, 24,326 kronor 68 öre, fördeladt på en utdelning af 3,000 kronor årligen under åren 1888—1894 och resten 3,236 kronor 68 öre under år 1895. Det är nu detta kapitalbelopp, som är ifrågasatt att afskrifvas. Huru faller nu utdebiteringen för detta belopps återgäldande? Jag skall be att ur en längd öfver delegarne, som jag skaffat mig, få framhålla det »så oändligt betungande» för hvarje enskild delegare. Det finnes 103 delegare. Af dessa skola 6 årligen betala belopp, understigande 1 krona 50 öre. 50 hafva att betala högst 17 kronor; 31 högst 50 kronor per år; 7 stycken högst 68 kronor. Jag hemställer huruvida dessa belopp kunna vara ruinerande eller af den betydelse, att man måste säga att delegarne derför måste gå från sina gårdar. Återstår då ett antal af 9, hvilka årligen betala lägst 68 och högst 190 kronor. Den som skall betala detta högsta belopp, det är den ärade motionären sjelf. Han skall erlägga 190 kronor, det vill säga 19 dagars riksdagsmannaarfvode. Den, som dernäst skall betala mest är egaren af Sölvesborgs slott. Äfven han torde komma ut med att betala denna summa. Den tredje skall betala 130 kronor för år och de öfrige mellan 68—105 kronor.

Jag tror mig hafva, genom de upplysningar jag lemnat, visat kammaren att här sådana omständigheter föreligga att det icke finnes något berättigadt kraf på efterskänkande af denna statens fordran eller att omständigheterna äro så ömmande att man dertill behöfver taga hänsyn. Jag vill tillägga det att, skall Riksdagen blifva tummelplatsen icke blott för de stora samhällsintressena, utan äfven för små lokala och enskilda intressen, då är jag färdig upprepa den gamla varningen: »Videant consules ne qvid detrimenti capiat respublica». Jag anhåller om afslag å statsutskottets hemställan.

Herr Lindahl: Oaktadt allt hvad den senare talaren anförde, tager jag mig friheten att yttra några ord med anledning af hans anmärkningar. Han påpekade att företaget misslyckats genom delegarnes oenighet och derigenom att kanalerna för vattenafledningen icke underhållits och att maskineriet i pumphuset sålts. Det är

icke underligt, om i ett företag sådant som detta och hvilket består af öfver hundra delegare, dessa blifva af olika mening. Att kanalerna icke underhållits är åter en följd deraf att de äro alldeles odugliga. Den östra kanalen kan enligt senaste besigtningsutlåtande icke utsläppa mera än hälften af den vattenqvantitet, som bort afledas, och den vestra icke mera än en tredjedel. När förhållandet var sådant att kanalerna icke dugde för sitt ändamål, så är det icke underligt att delegarne icke ville på desammas underhåll nedlägga ytterligare kostnader. Samma förhållande är det med pumpverket. Det anskaffades af major Remmer, men det visade sig snart att det icke kunde bortskaffa så mycket vatten som beräknats. Det borde hafva kunnat bortskaffa fyra gånger så mycket vatten, som det gjorde. Det var således odugligt, och hvarför behålla ett odugligt pumpverk. Detta är anledningen till, att icke heller detta underhållits.

Ifrågasatt afskrifning af återstoden å ett lån till Vesans sjöuttömningsbolag. (Forts.)

Att en och annan delegare möjligen på ett oförståndigt sätt sökt begagna den lilla dugliga jordbit han vunnit, är en sak för sig, som icke inverkar på hufvudfrågans bedömande.

Vidare har visserligen Kongl. Maj:t gått delegarne tillmötes dermed att Kongl. Maj:t medgifvit att de skulle slippa fullborda arbetet. Men detta medgifvande torde varit nödigt, då arbetet icke *kunde* fullbordas.

Det lån å 10,000 kronor, bolaget fått, har det återbetalt till både kapital och ränta. Af första lånet å 50,000 kronor har hela kapitalet och derutöfver 17,500 kronor betalts.

Slutligen har den siste talaren i mycket högstämda ordalag framhållit den fara, som skulle uppstå derigenom att staten i ett så specielt fall som detta gjorde eftergifter eller medgåfve, att, då delegarne förlorat så mycket, någon förlust äfven drabbade staten. Saken synes åter mig icke vara af den beskaffenhet, att man behöfver taga till så stora ord för att dräpa den. Vill kammaren medgifva hvad här begärts, så är det en sak för sig. Jag tror att denna begäran är berättigad just derför att delegarne från början inledts i detta företag derigenom att de trott på den tjensteman, staten lemnat dem, och sjelfve förlorat betydliga summor. Jag anser således fortfarande att det är billigt, att staten afstår från den lilla återstod af lånet, som här är ifrågasatt.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, som öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på nu förevarande utlåtande yrkats dels bifall till hvad utskottet hemstält, dels ock afslag derå.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden; och förklarades propositionen på afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Anmäldes och bordlades konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 10, i anledning af väckt motion om ändring i §§ 68, 69, 70 och 71 riksdagsordningen; samt

n:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i 50, 70, 72, 98 och 109 §§ regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen, äfvensom i anledning af väckt motion om ändringar i 71 och 72 §§ regeringsformen.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskottsbetänkandena sättas främst de, som denna dag bordlagts första gången, och sist de ärenden, som blifvit denna dag andra gången bordlagda.

Justerades ytterligare två protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 9,53 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Stockholm 1890. **Kongl. Boktryckeriet,** P. A. Norstedt & Söner.